

Links: Harm van der Zeeuw, *Rolling on the River*, 2008; keramiek, bouten, bougies, veren, traanplaat; ijzeroxides, ijzersulfaten; 47 x 32 x 12 cm.
 Rechts: *You got to move* (uit de serie *Bouwjaar 64*), 2010; keramiek, porselein; 54 x 41 x 39 cm.

De mysterieuze beelden

Harm van der Zeeuw

“Ik voelde me alsof ik op een rijdende trein was gesprongen die maar doordenderde”

door Paul Kuyer en Guus Schipperheijn
 foto's Hans van der Beele

Harm van der Zeeuw is deeltijds kwaliteitsfunctionaris bij de Kleiwarenfabriek Nuance, opgericht in 1912, nu onderdeel van baksteengigant Wienerberger. De fabriek uit Afferden (L) verwerkt de typische Maasklei. Die is moeilijk te verwerken vanwege zijn hoge zandgehalte en de moeilijke droogcyclus. Maar afhankelijk van de plaats bij het bakken in de 100 meter lange tunneloven, ontstaan fraaie kleurnuances rood, bruin en geel, vandaar de naam van de fabriek. Van der Zeeuw heeft hart voor die bakstenen. Toen hij zijn huis renoveerde, gebruikte hij ze. Op sommige stenen bracht hij slakken aan, sporen van stoken met kolen, een herinnering aan de tijd dat die de voornaamste brandstof waren. In zijn borst wonen twee zielen: de ziel van de deskundige, betrokken bij zijn werk in de keramische industrie en de ziel van de kunstenaar die experimenteert met klei en wegen zoekt om zijn verhalen vorm te geven. Toch ontwaakte zijn scheppingsdrang pas laat.

Vrolijke, vrije vogels

In het land van de Maas groeide Van der Zeeuw (1964) op. Hij werd al jong een trouw bezoeker van Keramisto in Milsbeek en de open dagen van de keramische bedrijven in de omgeving,

Links: Harm van der Zeeuw, *Going East*, 2011; keramiek, porselein, ijzeroxides; 54 x 20 x 34 cm. Rechts: *Trojaan*, 2011; keramiek, ijzer, koper, ijzeroxides; 60 x 37 x 16 cm.

van Harm van der Zeeuw

De Vuurvogel, De Olde Kruyk, De Jacobs ladder. Hij voelde zich aangetrokken tot de 'vrolijke, vrije vogels' die daar werkten. Na wat omzwervingen kwam hij bij Kleiwarenfabriek Nuance terecht waar hij opviel door zijn belangstelling voor de grof keramische industrie. Daardoor kreeg hij de kans door te groeien naar zijn huidige functie. Hij volgde de opleiding Vak Keramische Industrie en beroepsgerichte trainingen. Eind jaren negentig nodigde de directie van de keten waartoe Nuance toen behoorde, kunstenaars uit om een groot architectonisch kunstwerk te maken. Voor Nuance werd Goos Verwoest (1949) gevraagd. Van der Zeeuw gaf hem 'een speciale mix' klei. Hij vertelt: "Het beeld dat Verwoest enige tijd later naar de fabriek bracht, overweldigde mij. Alle herinneringen aan de pottenbakkerijen die ik vroeger bezocht, kwamen weer boven, mijn scheppingsdrang ontwaakte. Samen met Verwoest begeleidde ik het moeilijke droogproces van de Maasklei, daarna ging ik zelf aan het werk."

Een rijdende trein

Op zijn 38ste zette Van der Zeeuw zijn eerste stappen op weg naar het keramisch kunstenaarschap. Er ging een wereld voor

hem open. "Ik werkte heel hard, vaak tot diep in de nacht. Van alles wat ik deed, leerde ik. Ik vond capabele mentoren... Het ging maar door. Ik voelde me alsof ik op een rijdende trein was gesprongen die maar doordenderde." Ruim een jaar volgde hij lessen bij Toon Thijs (1948), "een doorgewinterd vakman, heel precies. Hij leerde mij het vak en ontwikkelde bij mij de mentaliteit, nodig om mij staande te houden in het complexe bestaan van een zelfstandig werkend keramisch kunstenaar." Meesterstoker Ed Knops (1953), met zijn vrouw Ine (1956) de schrijver van *RakuVaria 1 en 2*, overtuigde hem ervan dat hij aan markten moest deelnemen. Bij zijn debuut in Dwingeloo in 2008, kreeg hij de aanmoedigingsprijs. In 2010 volgde de Keramiekprijs Noord-Nederland, ook in Dwingeloo. De jury prees zijn originaliteit, consequente beeldtaal, humor en vakbekwaamheid. Vervolgens belde Guul Jacobs (1950) en vroeg hem voor Keramisto. "Daar had ik altijd van gedroomd. Er heerst daar een unieke sfeer van vriendschap en warmte. Zelfs al verkoop je weinig, je ontvangt veel door het contact met de andere deelnemers." Nu is Van der Zeeuw op markten een graag geziene gast geworden, ook in België, Duitsland en Oostenrijk.

Harm van der Zeeuw, detail *Halve Maanvrouw*, 2008; keramiek, ijzeroxides en -sulfaten; 40 x 16 x 10 cm.

Harm van der Zeeuw, *Innocent and Pure* (uit de serie *Bouwjaar 64*), 2010; keramiek, porselein, traanplaat; 68 x 46 x 22 cm.

Een gevarieerd oeuvre

Van der Zeeuw heeft een gevarieerd oeuvre opgebouwd. Hij werkt in series: vrouwen, vrouwen op een sokkel, wachters, roeiers, *Rolling on the river*, *Going to Asia*, schalen, torens. De objecten in een serie verschillen in afwerking en vorm, maar hebben alle een aantal kenmerken gemeen. Zo beeldt hij voornamelijk (Nubische) vrouwen af met een exotische, hoge hoofdtooi. Tijdens zijn reizen ervoer hij hoe belangrijk hun taak is bij de strijd tegen hongersnood, armoede en ziekte. Een ander kenmerk is de invloed van de moderne techniek: wielen van wagens zijn afgietsels van stroomdraadhaspels; er zijn bougies verwerkt, maar ook bouten, moeren, traanplaat (antislipplaat), buizen en andere. Sommige van die elementen zijn echt, maar het overgrote deel is van klei. Van der Zeeuw weet geroest en doorleefd materiaal zeer realistisch weer te geven. Die moderne elementen zijn anachronistisch: alle objecten zien eruit alsof zij eeuwen geleden in een primitieve werkplaats van een mysterieuze beschaving zijn gemaakt. Ondanks het oude uiterlijk stralen de objecten een onverwoestbare oerkracht uit. Humor is een bestanddeel van veel objecten: vrouwen roeien boten op wielen voort; paarden zitten samen met mensen in een kar (*Going to Asia*; een hommage aan paarden); het trompe-l'oeil effect (een bezoeker bleef volhouden dat bepaalde elementen niet van klei gemaakt konden zijn). Van der Zeeuw boekt met deze objecten veel waardering op markten. Hij werkt hard aan de ontwikkeling van dat werk; "het moet groeien en fris en herkenbaar blijven." Daarom heeft hij zijn laatste serie gemaakt om in galerieën voor een ander publiek te exposeren: *Bouwjaar '64*. Deze objecten zijn door hun uitstraling en

het technisch meesterschap waarmee zij gemaakt zijn direct herkenbaar als Van der Zeeuws werk. Qua inhoud introduceren zij een nieuw thema: de verstrengeling van mens en techniek of misschien beter: de mens in de wurggreep van de techniek.

Tunneloven

Van der Zeeuw bakt zijn werk in de met gas gestookte Walter tunneloven (Du) van Kleiwarenfabriek Nuance. Dat is een rechthoekige buis, 100 meter lang, 2,3 meter hoog en 6 meter breed. Continu rijdt een aaneengesloten rij wagens, beladen met rauwe bakstenen door de tunnel. Elke wagen doorloopt het hele bakproces in 120 uur. In het gecompartmenteerde traject wordt de warmte in pulsen van boven en aan de zijkanten toegediend en in het laatste compartiment vindt sterke reductie plaats. De bakstenen worden op ongeveer 1120 graden gebakken. De stapeling en de plaats op de wagen bepalen de kleurnuances. Een grindgoot sluit de ovenwagens luchtdicht af zodat de hitte gedurende de hele doortocht niet bij de wielen komt. Over Van der Zeeuw en zijn werk is nog veel meer te zeggen: over de opbouw uit plakken en het rollen daarvan: de wijze waarop die hun gebarsten en oeroude uiterlijk krijgen en zijn techniek van 'gebrande klei'; zijn gebruik van ijzer- en koperoxides... Maar de ruimte is op. Gelukkig is hij een gedreven prater. Hij zal over al deze aspecten graag vertellen als u hem op een markt bezoekt. Daarmee doet u zichzelf ook een groot genoegen.

Harm van der Zeeuw, Gening 6, NL-5851 AD Afferden, t +31 (0)485-531766.
www.harmvanderzeeuw.exto.nl